

Yoksullukla Mücadele ve Toplumsal İletişim

Doç. Dr. Feriâl ÖRS*

1. Giriş

Birleşmiş Milletler Üniversitesi Kalkınma Ekonomisi Araştırmaları Enstitüsü verilerine göre; bugün dünya nüfusunun yüzde 10'u dünya servetinin yüzde 85'ine sahip bulunmaktadır. Bu servet, Kuzey Amerika, Avrupa ve Asya Pasifik bölgesindeki Japonya ve Avustralya'da yoğunlaşmıştır. Dünyada 1 milyar insan 1 dolara geçinirken, zenginler, aşırı yoksul 1 milyar insandan 38 bin 486 kat fazla gelir elde etmektedir(Cumhuriyet, 6 Şubat 2007).

Özellikle Asya, Pasifik bölgesi, Latin Amerika, Afrika ve Karayipler'de yoğun olarak yaşanmakta olan yoksulluk; açlık ve kötü beslenme, kötü sağlık koşulları, eğitim ve diğer temel hizmetlerden yeterince yararlanamama gibi değişik şekillerde kendini göstermektedir. Yoksullar, toplumsal, kültürel yaşama ve karar alma süreçlerine yeterince katılamamakta, başka bir deyişle dışlanmaktadır. Bu bağlamda yoksulluk, sadece ekonomik değil, aynı zamanda toplumsal bir olgudur. Bu nedenle, sadece ekonomik önlemlerle çözülmesi mümkün olmayan bir sorundur ve mutlaka toplumsal bağlamı da göz önünde tutulmalıdır.

Yoksullukla mücadeleyi amaçlayan toplumsal çalışmalar, ağırlıklı olarak kamu kuruluşları ve hükümet dışı kuruluşlar tarafından sürdürülmektedir. Bu kuruluşların sürdürdükleri çalışmalarda, hem toplumla hem de birbirleriyle aralarındaki iletişim çabaları büyük önem taşır. Bu çalışmamızda yoksulluk ve nedenleri, yoksullukla mücadele stratejileri ve yoksullukla savaşmada toplumsal iletişimin rolü ve önemi üzerinde duracağız.

* Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü

2. Yoksulluk ve Nedenleri

İnsanların gereksinimlerini karşılamak için yeterli kaynaklara sahip olamama durumu olan yoksulluk, tek bir nedene bağlanamayacak kadar karmaşık ve çok etmenli bir süreçtir. Bu nedenle, yoksulluğu hem ekonomik, hem de toplumsal ve siyasal değişkenlerle açıklamak doğru olacaktır. Nitekim Korkut Boratav, yoksulluğun, kapitalizmin “günahını” unutturacak en etkili kodlamanın, sıg, nicel, ekonomik göstergelere dayandırılan bir yoksulluk tanımı inşa etmek olduğunu vurgulamaktadır (Boratav, 2005).

Özellikle son otuz yıllık süreçte, siyaset ve ekonomide hızlı değişimler ve dönüşümler yaşanmaktadır. Ekolojik sistemin ciddi boyutlarda zarar gördüğü, kaynakların eşitsiz, hesapsız kullanıldığı, aşırı tüketimin egemen olduğu bir süreç yaşıyoruz. Ekonomik bunalımlar, krizler, yoksulluk, çevresel sorunlar ve güvensizlik hızla artıyor. Siyasal arenada yeni paylaşım alanları aranırken, yapay ve nedensiz savaşlar kurgulanıyor. Kültürel alanda ise tam bir yozlaşma, tek tipleşme egemen kılınıyor. Ulus devletler hızla parçalanarak, sosyal devlet ve kamusal alan hızla yok olma noktasına gitmekte, yerine yurttaşların müşteri olarak görüldüğü, eğitim, sağlık gibi temel toplum hizmetlerinin özelleştirildiği düzenlemeler getirilmektedir. Uygulanan neoliberal politikalar, ekonomileri kırılgan hale getirerek, bunalımlara ve krizlere her an açık ekonomik sistemler yaratmaktadır (Örs, 2006: 21).

İşte bu koşullarda yoksulluk, tek kutuplu gelişen küreselleşme süreci ile birlikte artmakta, bir yandan üretim artışı ve zenginlik yaşanırken diğer yandan yoksulluk ve açlık yaygınlaşmaktadır. Özellikle 1980’ler sonrasında üçüncü küreselleşme dalgasıyla şekillenen neo-emperyalizm dünyası, sistemin ideolojik hegemonyasının zirvesini oluşturmaktadır. Sistemin askeri gücü değilse de ideolojik tahakküm gücü, tek kutuplu bu rakipsiz dünyada, artık dizginlenemez ölçüdedir (Oyan, 2007).

Küreselleşmenin az gelişmiş ülkeleri etkileme sürecinde en önde gelen etken, uluslararası kuruluşlar güdümünde uygulamaya konan ve ekonomik yaşamın her alanında kapsamlı ve köklü etkiler yaratan neoliberal yapısal uyum programları olmuştur (Şenses, 2003: 184). Küreselleşme sürecine bağlı olarak sosyal devlet ilkesinin terk edilmesini, tüm dünyada serbest piyasa anlayışının ve neoliberal politikaların yaygınlaşmasını ve kırsal kesimden kente göç ve gecekondulaşma olgularını, yoksulluğun en önemli nedenleri olarak sayabiliriz.

Türkiye’de özellikle serbest piyasa ekonomisine geçiş sürecinin yaşandığı 1980’lerden itibaren giderek artan, 1998’den itibaren IMF destekli yapısal reformların uygulamalarıyla ve özellikle 2001 krizinden sonra daha da hız kazanan bir yoksullaşma süreci yaşanmıştır.

Bugünün rakamları, Türkiye’de yoksulluk içinde yaşayan kişilerin sayısının 20 milyona yaklaştığını göstermektedir. TÜİK’in 2005 yılı “Yoksulluk Çalışması”, Türkiye’de her 5 kişiden birinin yoksul, 100 kişiden birinin ise aç olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmaya göre, Türkiye’de tam 623 bin kişi (nüfusun yüzde 0.87’si) açlık sınırının, 14 milyon 681 bin kişi (nüfusun yüzde 20.5’i) yoksulluk sınırının altında yaşıyor. Araştırma verilerine göre, 2004 yılında 9 milyon 967 bin olan göreceli yoksulluk sınırında yaşayanların sayısı 2005’te 11 milyon 574 bin kişiye çıktı. Göreceli yoksulluk sınırındakilerin Türkiye genelinde yüzde 16.16 olan nüfusa oranı, kentlerde yüzde 9.89, kırsal kesimde ise yüzde 26.35 olarak belirlendi. Ücretli, maaşlı olarak çalışan ve yoksul konumda bulunanların nüfus içindeki payı bir önceki yıla göre 0.94 puan artarak yüzde 13.66’dan yüzde 14.6’ya çıktı (Cumhuriyet, 27 Aralık 2006).

Bütün bu rakamlar, yoksulluğun ülkemiz açısından da ne derece somut ve yakıcı bir sorun olduğunu ortaya koymaktadır.

3. Yoksullukla Mücadele Stratejileri

Artan yoksulluğa karşı Dünya Bankası (WB), Uluslararası Para Fonu (IMF), Dünya Ticaret Örgütü (WTO) gibi küresel finans kuruluşları tarafından desteklenen yoksullukla savaş programları uygulanmaktadır. Bu programlar ağırlıklı olarak gıda yardımı ve istihdam projeleri üzerine yoğunlaşmaktadır. Bu çerçevede Bangladeş, Hindistan ve Latin Amerika ülkeleri gibi az gelişmiş ülkeler yer almaktadır. Ancak bu kuruluşların yardımları beklenenin aksine olumsuz etkiler yaratmaktadır.

Örneğin uluslararası araştırmalarıyla ünlü Bryan Johnson ve Brett Schaefer verilerine göre, IMF’den borç alan 48 ülkede, kişi başına düşen zenginlik açısından hiçbir ilerleme kaydedilmemiştir. Bu ülkelerden 32’sinin ekonomisi ise çok daha gerilere gitmiş ve yoksullaşma hız kazanmıştır (Mollaveisoğlu, 2002: 106). Ayrıca IMF, gelişmekte olan ülkelere özellikle kriz dönemlerinde önerdiği yapısal düzenlemeler ile krizleri daha da derinleştirmektedir (Esen; 2002: 5).

1980’li yılların sonuna doğru Birleşmiş Milletler, ekonomik kalkınma ve yoksulluğun giderilmesi için “Sürdürülebilir Kalkınma” modelini uygulamaya koymuştur. Sürdürülebilir kalkınma, doğal kaynakların tüketim hızının oluşum hızına uyum sağlaması felsefesine dayanmakta ve bugünün gereksinimlerini, gelecek kuşakların da kendi gereksinimlerini karşılama olanaklarını yok etmeksizin karşılamak hedefi üzerinde odaklanmaktadır. Ancak, bu yaklaşım, kalkınma ve yoksulluk konusunu yalnızca ekonomik büyüme ile ele alması ve diğer toplumsal etmenleri göz ardı etmesi nedeniyle eleştirilmektedir. Nitekim Yoksulluk ve Sürdürülebilir Kalkınma Çalışma Grubu tarafından Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi’nin

eylem planı olan Gündem 21 ile ilgili hazırlanan raporda: “Yalnızca ekonomik çerçevede içerisinde tanımlanan ve sürdürülebilirliği ancak ve ancak sınırsız tüketim, yani var olan kaynakların sınırsız kullanımı ile olası “Küreselleşme ve Tek Kutuplu Dünya Düzeni”ne dayalı kalkınma anlayışının terk edilmesi ve insan hakları, sosyal hukuk devleti, eşitlik, adalet, demokrasi kavramlarını içeren ve ulus devletler arasında dayanışmayı hedefleyen bir sürdürülebilir kalkınma anlayışının benimsenmesi” gerektiği savunulmaktadır (Çavdar vd, 2002: 154).

Küresel kuruluşların temel yoksullukla mücadele stratejisi, ağırlıklı olarak ekonomik büyüme üzerine odaklanmıştır. Bu stratejiye göre, neoliberal politikaların uygulanması ve devlet müdahalelerinin ortadan kaldırılmasıyla sağlanacak hızlı büyüme sayesinde yoksulluk kendiliğinden ortadan kalkacaktır. Ancak, başta Türkiye olmak üzere, birçok ülkede ekonomik büyümeye karşın yoksulluk hızla artmaya devam etmektedir. Bu nedenle, yoksullukla mücadelede yapısal, toplumsal ve siyasal etmenleri de dikkate alan yöntem ve yollar aranması, yaratıcı, somut ve gerçekçi yeni sosyal politika önlemleri geliştirilmesine gereksinim duyulmaktadır.

Yoksulluğun çeşitli kişi ve kuruluşların hayırsever destekleriyle ya da Dünya Bankası ve IMF kredileriyle -örneğin ev kadınlarına meslek kazandırmak, girişimciliği arttırmak için verdiği kredilerle- giderilebileceği anlayışı bir başka yanılsamadır. Bu yaklaşımlar, sorunun temel nedenlerinin göz ardı edilmesine ve köklü çözümler yerine, kısa vadeli iyileştirmelerle geçiştirilmesine neden olabilmektedir.

Nitekim Birleşmiş Milletler, 2006 yılı Dünya İnsan Hakları Günü’nde, bir insan hakları ihlali olarak yoksulluğun önemini vurgulayan “Yoksullukla Mücadele: Hayırseverlik Değil Yükümlülük” temasını gündeme getirmiştir. Türkiye’de de yoksulluk, çoğunlukla sosyal politika ve sosyal yardımlara ayrılan ya da ayrılmayan kamu kaynakları bağlamında tartışılmaktan çok, bireysel hayırseverlik örnekleriyle gündeme getirilmektedir. Yoksullukla mücadelede devletin rolünü küçümsemek, bu görevi sivil toplum kuruluşlarına bahşetmek de bir diğer yanılsamadır. STK’ların sorumluluğu, devletin görevini yerine getirme sorumluluğu değil, devleti yükümlülüklerini yerine getirmesi için zorlama sorumluluğu olmalıdır (Buğra, 2006).

Yoksulluğun çok yönlü ele alınmasının ve yapısal çözümler geliştirilmesinin gerekli olduğunu savunan kuruluşlardan biri, 1990 yılında kurulan Avrupa Yoksulluk ile Mücadele Ağı (European Anti Poverty Network-EAPN) dir. 200’e yakın sivil toplum örgütünün bir araya gelmesi ile kurulan EAPN, yoksulluğu siyasi bir sorun olarak ele almaktadır. EAPN’e göre yoksulluğun salt gelir yetersizliği ile açıklanabilecek bir durumdan öte, yapısal sorunlara dayanan ve fırsat eşitsizliği ile birlikte gelen bir

'toplumsal kaynaklara ulaşamama, yaşamın farklı alanlarına aktif bir şekilde katılamama' sorunu olarak tanımlanması gerekir. Bu bağlamda EAPN, bir yandan yoksulluğun sosyal bütünleşmeyi tehdit eden toplumsal bir sorun olduğu yönünde kamuoyu oluştururken, gerek üye ülkeler düzeyinde gerekse AB düzeyinde hak temelli sosyal politikaların oluşturulması ve korunması için çaba göstermektedir. EAPN, AB içerisinde eğitim ve sağlık da dahil olmak üzere tüm hizmet alanlarının piyasalaştırılmasına karşı mücadelede aktif rol almaktadır (Ekim ve Yurttagüller; 2006).

Sonuç olarak, yoksullukla mücadelede şu temel görevler öne çıkmaktadır:

- Yoksulluğun sadece ekonomik bir unsur olarak değil, yoksulluğa yol açan bütün unsurlarla birlikte ele alınması,
- Sosyal devlet ve sosyal politika yaklaşımlarının güçlendirilmesi,
- Toplumsal duyarlılığın sağlanması ve yoksulluğa duyarlı bir ortam oluşturulması,
- Sivil toplum kuruluşlarının, yoksulluk konusunun toplumsal gündemde tutulmasına katkısının sağlanması,
- Yoksullukla mücadele sürecine yoksulların tam katılımının sağlanması ve yoksulların katılımını arttırmak için sivil toplum örgütlenmesi,
- Yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası boyutlarda kamuoyu desteğinin oluşturulması,
- Ulusal ve uluslar arası kuruluşlar arasında iletişim ve işbirliğinin sağlanması,
- Etkili yoksullukla savaş kampanya ve projelerinin uygulanması.

3. Yoksullukla Mücadelede İletişimin Rolü

Yoksullukla savaşımında başarılı olmanın birinci koşulu, bu konunun toplumsal gündemin üst sıralarına çıkarılabilmesi ve öncelikli bir toplumsal hedef olabilmesidir (Şenses, 2003: 302). Bir konuda toplumsal gündemin oluşturulması büyük ölçüde etkili iletişim çabalarına bağlıdır. Bu bağlamda, yoksulluğun önemli bir gündem maddesi olabilmesi, dışlanmış toplum kesimlerinin katılımının sağlanması, kamuoyu ilgi ve desteğinin sağlanması sürekli, karşılıklı ve planlı iletişim çabaları ile gerçekleşir.

İletişim, mesajlar aracılığıyla gerçekleştirilen toplumsal etkileşim sürecidir (Mutlu, 1995: 168). Bir diğer tanımla iletişim, insanların oluşturduğu toplum yaşamı içinde gerçekleştirilen tutum, yargı, düşünce ve duygu bildirimleridir (Oskay, 2001: 9). Bu tanımlar, iletişimin, sadece bireyler boyutunda değil, aynı zamanda toplumsal boyutları ile ele alınması gereken bir olgu olduğunu ortaya koymaktadır. İletişimin toplumsal işlevlerinin başında bilgi paylaşımını sağlaması; bireysel, toplumsal, ulusal ve uluslararası boyutta haber veri, ileti, görüntü, fikir ve yorumların aktarılması, toplanması, depolanması, işlenmesi ve dağıtımını gelmektedir. İletişim ayrıca eğitim ve güdüleme işlevine sahiptir. Medya aracılığıyla değişik toplumsal kesimler arasında tartışma ve diyalog ortamı yaratılabilmektedir.

Toplumsal iletişim, toplumsal yaşamını oluşturan bireylerin, grupların, toplulukların ve kurumların birbirleriyle olan ilişkilerinden, etkileşimlerinden ve eylemlerinden oluşan bir süreçtir. Toplumsal iletişim, kendiliğinden değil, toplumsal kurum ve kuruluşlarla gerçekleşir. Yoksullukla mücadelede siyasal, sosyal ve kültürel kurumların birbirleriyle ilişki içerisinde bulunmaları zorunludur. Toplumsal etkileşim olarak nitelenen bu ilişkinin kurulmasında ve geliştirilmesinde iletişimin önemli bir işlevi bulunmaktadır. Bu etkileşim içerisinde iletişim kurumları, iletişim süreçleri ve araçları aktif rol oynamaktadır.

3.1. Toplumsal İletişim Kampanyaları

Yoksullukla savaşımın başarısında etkili iletişim kampanyalarının önemli bir payı bulunmaktadır. İletişim kampanyaları, konunun gündemin üst sıralarına taşınmasına, bu konuda toplumsal duyarlılık oluşturulmasına, kamuoyu desteğinin sağlanmasına ve yoksul kesimlerin eğitimi ve bilinçlendirilmesine katkıda bulunmaktadır.

Toplumsal iletişim kampanyaları, özellikle yoksul kesimlerin bilgilendirilmesi, bilinçlendirilmesi ve katılımlarının sağlanması açısından önemlidir. Çünkü yoksullar toplumun en sessiz ve örgütsüz kesimini oluşturmaktadır. En önemli avantajları da - büyük olasılıkla toplumsal yaşamda varlıklarını gösterdikleri tek etkinlik- her dört, beş yılda bir önlerine konulan seçim sandıklarıdır (Şenses, 2005).

Toplumsal iletişim kampanyaları, bireyler ve/veya topluma ticari olmayan yararlar sağlamak için, kitle iletişim araçlarını devreye sokan, kişiler arası iletişimle desteklenen etkinliklerdir. Bu kampanyalar, yerel bazda temel ikna ve iletişim yöntemi yüz yüze iletişim olan, örgütlü iletişim etkinlikleri aracılığıyla hedef kitleleri bilgilendirmeyi, ikna etmeyi, tutum ve davranış değişikliği sağlamayı amaçlar.

Kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve destek veren kuruluşların işbirliği ile düzenlenen bu kampanyalar, planlı bir şekilde gerçekleştirilmelidir. Toplumsal bir iletişim kampanyası şu aşamalardan oluşabilir:

- Amaçların belirlenmesi: Kampanyanın uygulandığı yerin gereksinimleri ve özelliklerine uygun spesifik amaçlar seçilir.
- Örgütlenme: İletişim uzmanlarından oluşan çekirdek ekip ve bu ekibe bağlı yardımcı ekipler oluşturulur. Yardımcı ekipte yerel kişilere yer verilir.
- Bütçe: Kampanyanın gerçekleştirilmesi için gereken bütçe belirlenir. Kaynak sağlayıcılar ve sponsorlar bulunur.
- Araştırma: Birincil ve ikincil araştırma yöntemleriyle kamuoyu araştırmaları ve sorun belirleyici araştırmalar gerçekleştirilir.
- Hedef kitlelerin belirlenmesi ve iletişim ağlarının kurulması: Spesifik mesajlar, spesifik kitlelere gönderilmelidir. Medya, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, ülkede çalışan uluslararası kuruluşlar ve kamuoyu önderleri vb. kampanya hedef kitleleri arasında yer alır. Bu kurumlar arasında mevcut ve yeni kurulacak iletişim ağları kanalıyla birlikte çalışma olanakları yaratılır.
- Mesajların tasarımı: Mesajlar, hedef kitlelerin sosyo-psikolojik, demografik ve kültürel özellikleri dikkate alınarak tasarlanır ve uygun formatlarda sunulur.
- İletişim yöntem ve araçlarının belirlenmesi: Kampanya amaçlarına ve hedef kitlelere uygun iletişim araçları -radyo, televizyon, internet vb.- belirlenir. Radyo ve televizyon programları, gazete ilanları, seminerler, yazılı materyaller, interaktif web siteleri, afişler, broşürler, raporlar vb. kanalıyla kampanya mesajları hedef kitlelere ulaştırılır. Yüz yüze görüşmeler, toplantılar, etkinlikler, ziyaretler ve anketler yapılır.
- Geri bildirim: Kampanya sonrası yapılan araştırmalarla kampanya başarısı değerlendirilir.

3.2. Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Kullanımı

Yoksullukla mücadelede bilgi ve iletişim teknolojilerinin (BİT) kullanımı giderek önem kazanmakta ve yaygınlaşmaktadır. BİT, deneyimlerin paylaşılması işini yaygınlaştırmakta ve kolaylaştırmaktadır. Yoksulların eğitim, sağlık ve her türlü kamusal hizmetlerle ilgili bilgiye hızlı ve daha az maliyetli olarak erişimi önemlidir. Yoksulların karar süreçlerine katılmaları olanağı ileride yoksulluğa karşı mücadelede daha etkin politikaların oluşturulması için fırsatlar yaratmaktadır. İletişim teknolojilerinin eğitim alanında kullanımı, (örneğin; bilgisayar destekli eğitim, e-öğrenim, interaktif televizyon, açık üniversiteler vb.) interaktif yöntemlerle kullananlara yeni beceriler kazandırmaktadır. Sağlık alanında, yoksulların temel

hijyen ve sağlık konularında bilgi ve enformasyona sahip olmadıkları durumlarda, hastalıklar ve salgınlar artmaktadır (Özdemir, 2004: 104-105).

Birleşmiş Milletler Türkiye İnsani Gelişme Raporu'nda bilgi iletişim teknolojilerinin yoksulluğu gidermedeki rolü, özellikle bilgiye erişim, istihdam yaratılması ve katılım gibi alanlardaki potansiyeli açısından ele alınmakta, BİT'ler sayesinde insanların ekonomik, siyasi ve sosyal yaşamın içinde daha çok yer almalarının mümkün olabileceği vurgulanmaktadır.

Az gelişmiş ülkelerin kırsal kesimlerinde de bilgisayar, internet, radyo, video gibi bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılmaktadır. Bu ülkelerin başında Latin Amerika ve Karayipler gelmektedir. Oluşturulan gezici ekipler, kırsal yöreleri dolaşarak yoksul çiftçileri ürünler, salgın hastalıklar gibi konularda bilgilendirmekte, eğitici ve bilgilendirici video filmler göstermektedirler. Ulaşılması zor yerlerde radyo istasyonları kanalıyla yoksul kesimlerle iletişim kurulmaktadır. Bazı bölgelerde ise köylü kadınlar internet kanalıyla çeşitli ürünleri pazarlama olanağı bulabilmektedir. Kullanılacak BİT, bölgenin özellikleri, olanakları, yoksulların eğitim ve kültür düzeyleri dikkate alınarak seçilmektedir.

Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu (IFAD), bilginin paylaşılmasının yoksulluğun azaltılmasında önemli katkıları olduğunu savunmakta ve kırsal yoksulluğun giderilmesine yönelik gerçekleştirdiği çalışmalarında, dijital teknolojilerden, geleneksel eğlencelere kadar bir çok teknik ve yöntemler kullanmaktadır. Örneğin Suriye'de oluşturulan gezici tiyatro grupları kırsal bölgelerde gösteriler yapmakta, hem yoksul çiftçiler bilgilendirilmekte, hem de sorun ve gereksinimleri hakkında bilgi toplanmaktadır. Yine Meksika'da radyo kanalıyla yoksul çiftçiler, kadın ve çocuklara yönelik eğitici ve bilgilendirici yayınlar yapılmakta, radyo programlarında yerel sorunlar paylaşılmakta ve tartışılmaktadır. Bazı Latin Amerika ülkelerinde bilgisayar ağları aracılığıyla yoksul üreticilerle diyalog kurulmakta, onlara ürünlerini tanıtmaya, pazarlama ve alışveriş olanakları sağlanmaktadır.

Sinek ısırmasının neden olduğu uyku hastalığının yaygın olduğu Afrika'da ise, iletişim araç ve yöntemlerini kullanarak (broşür, dergi, konferans, yüz yüze görüşmeler, internet, e-mail, radyo vb.) hastalıktan korunma ve tedavi hakkında bilgiler verilmekte, yerel yönetimler, araştırmacılar, politikacılar ve uluslararası organizasyonlarla işbirlikleri gerçekleştirilmektedir. Ayrıca yerel sanatçıların katılımıyla gerçekleştirilen geleneksel eğlenceler, koro, dans gibi etkinlikler, yoksul insanların ekonomik ve sosyal sorunlarını öğrenmelerine, çözüm yollarını bulmalarına yardım etmektedir.

Yoksullukla mücadelede iletişimden yararlanan ülkelerin başında, son yıllarda önemli değişimlerin yaşandığı Venezuela, Bolivya ve Brezilya gibi Latin Amerika ülkeleri gelmektedir. Örneğin, Brezilya Topraksız Kır İşçileri Hareketi (MST), toprak reformu ile Brezilya'nın tüm toplumsal yapısını değiştirmeyi ve yoksul halkı bu yönde harekete geçirmeyi hedeflemektedir. MST, Brasil Fato gazetesi ile kendini dünyaya duyurmaya çalışmakta, Radio Nasion ile ulusal çapta toprak reformu propagandası yapmakta, ve kültürel politikalarını aktarmaktadır. MST liderlerinden Roberto Baggio, iletişime verdikleri önemi şöyle dile getirmektedir:

“Eğer iletişim kurabilirsen her şeyi yapabilirsin. Eğer onlarla iletişime geçebilirsen bu mümkündür. Bir başka şey inşa edebilirsin...” (Yeğin, 2006: 72-74).

4. Sonuç

Yoksulluk, 21. yüzyılda insanlığın karşı karşıya olduğu en temel, en yakıcı sorunlardan biridir. Ancak, tüm dünyada yükselen dinsel ve manevi değerlerin etkisiyle, giderek bir yaşam tarzı haline almakta ve bir “kader” olarak benimsenmektedir. Bilim ve akıl temelli yaklaşımlar yoksulluğu insanların değişmez yazgısı olarak görmeyi kabul edemez.

Kaderci yaklaşımlara karşın dünyada yoksullukla savaşım ve yoksulluğun azaltılması için çeşitli çalışmalar sürdürülmekte, çözüm önerileri geliştirilmektedir. Bunların büyük çoğunluğu neoliberal politikaları içeren ekonomik çözümler önermektedir. Tek kutuplu gelişen küreselleşme, giderek sosyal devlet ilkesinden ve sosyal politika yaklaşımından uzaklaşmayı dayatmaktadır. Oysa yoksulluk, sadece ekonomik önlemlerle çözülemeyecek kadar çok boyutlu, toplumsal, siyasal, kültürel etmenleri kapsayan ve yapısal dönüşümleri gerektiren bir süreçtir.

Yoksullukla mücadelede temel görev, devlete düşmektedir. Çünkü yoksulluk sorunu, günöbirlik politikalarla geçiştirilecek, basit ve sıradan bir sorun değildir. Yoksullukla mücadelenin en etkili yolu, öncelikle bu sorunu çözmekle görevli kurumların oluşturulmasıdır. Ayrıca, bu mücadelede yer alan kurumların, devletin, sivil toplum kuruluşlarının ve destekleyici kuruluşların işbirliği ve koordinasyonu gerekmektedir.

İletişim, yoksulluğa karşı ilginin, duyarlılığın ve ortak çözüm arayışlarının artmasını sağlayabilmektedir. Yoksullukla mücadelede, toplumun en örgütsüz ve sessiz kesimini oluşturan yoksulların bilgilendirilmesi ve sürece katılımları büyük önem taşır. İletişim, insanlar, topluluklar ve kurumlar arasında karşılıklı haber, bilgi, deneyim alışverişi sağlayarak etkileşim ve işbirliği olanakları yaratmaktadır. Yoksullukla mücadelenin

başarısı için yerel, ulusal ve uluslar arası gündem oluşturulması, geniş kamuoyu desteğinin sağlanması ve yoksulluğa karşı güçlerin birleşmesi gerekir. Ancak, bütün bunlar için günü birlik, kısa erimli çabalardan ziyade, planlı-programlı, sürekli iletişim etkinlikleri, projeleri ve kampanyaları tasarlanmalıdır.

Sonuç olarak, yoksulluk kader olamayacak kadar somut, yardımseverlikle çözülemeyecek kadar derin bir sorun olarak insanlığın karşısında durmaktadır.

Kaynakça

- Boratav, Korkut (2005), "Yoksulluk Halleri", *Cumhuriyet*, 21 Aralık 2005.
- Buğra, Ayşe (2006), "Yoksulluğu Tartışmak", *Radikal İki*, 2 Temmuz 2006.
- Buğra, Ayşe (2006), "Yoksullukla Mücadele Hayırseverlik Değil", *Radikal İki*, 10 Aralık 2006.
- Çavdar, Tomris vd. (2002), "Yoksulluğun Giderilmesi ve Sürdürülebilir Kalkınma", *Mülkiye*, 236.
- Ekim, Başak ve Laden Yürttagüller, (2006), "Yoksullukla Mücadele Ağs Genişliyor", *Radikal İki*, 30 Nisan 2006.
- Esen, Oğuz (2002), "Türkiye'de Uygulanan IMF- Destekli Yapısal Programlar", Ömer Faruk Çolak (Ed.), *Kriz ve IMF Politikaları*, İstanbul: Alkım Yayınları.
- Mollaveisoğlu, Tuncay (2002), *Boz-Yap Oyunu*, İstanbul: Alfa.
- Mutlu, Erol (1995), *İletişim Sözlüğü*, Ankara: Ark Yayınevi.
- Oskay, Ünsal (2001), *İletişimin ABC'si*, İstanbul: Der Yayınları.
- Oyan, Oğuz (2007), "Ekonomik Liberalizme Teslim Olmak veya Olmamak", *Birgün*, 12 Şubat 2007.
- Örs, Feri (2006), "Aydınlanma ve Postmodernizm", *Cumhuriyet Bilim Teknik*, 18 Mart 2006.
- Şenses, Fikret (2005), "Yoksullukla Mücadele: Temel Yaklaşımlar, Sorunlar, Kurumlar ve Öneriler", *Cumhuriyet*, 31 Ocak 2005.
- Şenses, Fikret (2003), *Küreselleşmenin Öteki Yüzü Yoksulluk*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Yeğın, Metin (2006), *Bir Şenlikti Uzun Yürüyüş. Topraksızlar*, İstanbul: Versus Yayınları.
- Yücesan Özdemir, Gamze (2004), "İletişimin Ekonomi Politikası: İletişim Teknolojileri ve Kalkınma Söylemleri Eleştirisi", *İletişim*, 19.
- www.tuik.gov.tr
- www.ifad.org.com
- <http://capn.org>
- www.undp.org.tr